

Z obrazného písma Janovy Apokalypsy

Rudolf Steiner

II. ČÁST

GA 104 a

Apokalypsa je jedním z nejstarších dokumentů křesťanství a ve všech dobách byla vykládána mnoha různými způsoby. Tato různá vysvětlení měla vždy charakter subjektivních představ. Theosofie by se měla stát nástrojem k opětovnému duchovnímu pochopení Apokalypsy. Jak Pavel prožil starozákonní zasvěcení a událost v Damašku. Co znamená impuls Kristovy události pro celé lidstvo. Co autor Apokalypsy představuje v sedmi listech neboli dopisech, sedmi pečeti a sedmi polnicích.

1

Apokalypsa je obrazem toho, co křesťanský zasvěcenec prožil.

PRVNÍ PŘEDNÁŠKA
Kristiania, 9. května 1909

Často jsme hovořili o tom, že theosofii nelze považovat za něco nového. Jiné, vnější proudy poznání často chtějí být něčím novým, ale theosofie chce být a měla by být pro naši dobu vhodným výrazem pro snahu o moudrost, která prochází všemi časy; theosofie vidí ve všech projevech doby různé formy prvotní moudrosti, která prochází všemi časy.

Apokalypsa, která je jedním z nejstarších křesťanských dokumentů, byla ve všech křesťanských epochách vysvětlována nej různějšími způsoby a tato různá vysvětlení vždy přinášela charakter subjektivního vnímání v různých věkových kategoriích. Celkově však, když rychle projdeme staletí vývoje křesťanství, i ve starších dobách můžeme vidět, jak se v pohledu na tuto knihu projevuje rozrůstající se materialistické myšlení. Tak se dozvídáme, jak brzy došlo k omylu, když se v obrazech Apokalypsy spatřovaly určité procesy zemského a lidského vývoje, jako například příchod ohlášeného Mesiáše na svět, nebo dokonce nastolení nebeského království na tomto světě ve fyzickém smyslu. Když se v následujících dobách nic z toho nenaplnilo a nezjevilo, věřilo se v různých oblastech Západu, že doba byla špatná, a naplnění proroctví se stále více odkládalo. Kolem 12. a 13. století začali lidé Apokalypsu vykládat více vnitřně. Lidé tak začali v době, kdy se křesťanství stávalo povrchním, stále více spatřovat Antikristovo království. Samotná římská církev se pro mnohé stala vyjádřením tohoto Antikristova království. Na druhé straně římská církev viděla totéž v protestantismu.

V novějších dobách, které jsou tak zcela naplněny materialistickým cítěním, se pak říkalo, že autor Zjevení samozřejmě nemohl vědět nic o budoucnosti, ale že už popsal události, které jsou za ním. Proto se domníval, že ve zvířeti se dvěma rohy vidí velkého odpůrce křesťanství, jako byl Nero. Když se dále mluví se o otřesech země, roji kobylek a podobně, je snadné dokázat, že se v té době v těchto oblastech něco takového dělo. Nyní se to nazývá „objektivní výzkum“, a přesto je značně narušen subjektivním pojetím.

Theosofie se nám nyní má stát nástrojem, abychom Apokalypsu znovu duchovně pochopili, a pronikli tak do jejího smyslu. Mohlo by se

zdát, že i toto vysvětlení theosofie je subjektivně zabarvené jako všechna ostatní vysvětlení. V jistém smyslu ano, ale je rozdíl mezi ním a dalším vysvětlením. Vnější historici chtějí být objektivní, ale mohou být pouze subjektivní. My však chceme Zjevení vysvětlit subjektivně v tom smyslu, že si ve vši skromnosti uvědomujeme, že moudrost světa je vždy v souladu s postupujícím vývojem, s postupujícím časem. Pokud budeme dělat to, co je pro naši dobu správné, je to síla, která bude mít vliv na celou budoucnost. Theosofie se nesmí stát dogmatickou. To, co dnes učíme jako theosofii, se nemění ve své podstatě, ale ve svých formách. Až se duše současné doby zrodí znovu, budou v budoucích dobách stejně zralé pro přijetí dalších vyšších, budoucích forem duchovního života. Náš výklad Apokalypsy bude zastaralý, budoucí časy ho překonají. Samotná Apokalypsa se však nestane zastaralou. Je mnohem větší než naše vysvětlení a najde ještě hlubší, ještě vyšší vysvětlení.

Postavme si před duši první řádky Zjevení tak, jak opravdu znějí. Už jsme si řekli, že tajemství Ježíše Krista je nám dáno ve znameních, že se tato znamení mají vykládat a že se pisatel podle svých sil snaží vyložit co nejvíce těchto znamení. Apokalypsa byla napsána s jiným záměrem než Janovo evangelium.

Je to osobní zkušenost, když nám pisatel říká, že popisuje zjevení Ježíše Krista, zjevení Krista. Je to tedy něco podobného jako Pavlův zážitek před Damaškem, Pavlovo mystérium.

Pavel je tím, kdo se nejvíce zasloužil o hlásání a šíření křesťanství, přestože nepatřil mezi učedníky, kteří byli svědky události v Palestině, ani jejich tragického vyústění: ukřižování Ježíše Krista. Víme, že evangelia představují způsob, jakým to všechno vstoupilo do srdcí tehdejšího lidstva. Pavel také slyšel o tom všem, co se píše v evangeliích. Znal přesně události v Palestině, a přesto nebyl schopen uvěřit, že ten, kdo zemřel na kříži, byl zaslíbený Vykupitel neboli Mesiáš. Mesiáš nemůže skončit, řekl si Pavel, jako obyčejný zločinec. Pavla chápeme špatně, pokud se hlouběji nepodíváme do jeho duše a na to, co v něm jako v židovském zasněžení žilo jako poznání. Věděl, že Vykupitel, Mesiáš, se předem ohlásil v hořícím keři, v ohni na Sinaji. Ježíš Kristus na to poukazuje, když říká: „Když nevěříte jeho“ - Mojžíšovým - „spisům, jak uvěříte mým slovům?“ (J 5, 47) Kristus tedy říká, že se dříve projevoval vnějšími prostředky, silou živlů,

ale pak se zjevil tím, že žil, trpěl a přebýval v lidském těle, sestoupil jakoby z ohně na Sinaji. Pavel, židovský zasvěcenec, jistě znal předem ohlášeného Krista, neboť za Mojžíšovým tajemstvím se skrývá následující:

V době *Starého zákona* a ve starověkém židovském tajném učení existovala jako ve všech dobách mystéria a zasvěcenci. Držme se zásady, že i zasvěcení se musí přizpůsobit okolnostem doby. Pokud se na to podíváme odpovídajícím způsobem, musíme začít tím, že si představíme člověka tak, jak ho představuje theosofie nebo duchovní věda, jako čtyřčlennou bytost, obdařenou fyzickým tělem, které má člověk společné s minerály, éterickým tělem, které má společné s rostlinnou říší, astrální tělem, které má i živočišná říše, a nakonec je obdařen Já, stal se bytostí nesoucí Já. Člověk, který stojí před námi, se skládá z těchto čtyř článků. Přes den jsou vzájemně propojeny, ale v noci se Já a astrální tělo nacházejí v duchovním světě. Dnešní člověk tedy v noci nic nevnímá. Když se člověk rozvíjí k vyšší duchovní vizi, musí na sebe aplikovat určité metody vnitřního rozvoje. Kdo chce vystoupit do vyšších světů, musí nechat na svou duši působit meditaci a soustředění a ponořit se do určitých věcí, z nichž jednou mezi stovkami jiných je například kříž s růžemi.

Když dnešní člověk spí, vše, co prožije během dne, nemůže na jeho astrální tělo zapůsobit tak silně, aby to mělo vliv i během noci. Když dnešní obyčejný člověk večer usne, jeho denní život jako by vyhasl. Ale v případě zasvěcence, i když dlouho nepozoruje proměnu svého astrálního těla, je to jiné. Když se člověk začne věnovat meditaci a nechá na sebe působit cvičení předepsaná v okultních školách, pak u tohoto meditujícího jasnovidec vidí zcela jiné proudy, jiné formy a orgány, zatímco u obyčejného člověka vidí něco neuspořádaného a chaotického. To se projeví jako účinek cvičení, i když si toho žák sám dlouho nevšimne. Jeho astrální tělo se stává jinou bytostí, ať už je meditace jakkoli krátká. Dříve bylo astrální tělo chaotické a vše, co člověk dělal, bylo přehlušeno dojmy dne. Pouze pokyny k okultnímu výcviku přinášejí něco, co přehluší všechny každodenní dojmy. Proto se tato proměna duše nazývala očišťovnou nebo katarzí. Žák se stává očištěným člověkem, zatímco u obyčejného člověka je astrální tělo stále chaotické a neuspořádané.

Nyní si musí žák prostřednictvím učitele uvědomit, co je duchovní svět kolem něj. Aby se to, co se odehrávalo v astrálním těle, mohlo pře-

nést do těla éterického, byl v dřívějších dobách žák uveden do následujícího stavu: Když byl žák připraven, když dosáhl vrcholu zasvěcení, musel si na nějakou dobu, obvykle na tři a půl dne, lehnout a během této doby ho hierofant uvedl do úplné letargie, jakoby mrtvolného stavu. Poté se éterické tělo pozvedlo a astrální tělo nyní do éterického těla vtlačilo vše, co si v sobě připravil okultním cvičením. Jinak je fyzické tělo překážkou k tomu, aby si člověk uvědomil to, co prožívá v duchovním světě. V tom okamžiku, kdy hierofant vyňal žákovo éterické tělo z fyzického těla, došlo k žákovu osvícení, osvícený člověk zažil duchovní svět a po třech a půl dne byl zasvěcenec, který mohl mluvit o duchovních světech.

V mystériích různých národů můžeme najít stejný proces. U starozákonních zasvěcenců však bylo zasvěcení jiné, neboť zažili to, co Mojžíš zažil na Sinaji. Tak mohli lidem říci, že se Mesiáš objeví, že Mesiáš vzejde z jejich lidu, že ztělesní vývojové principy celého lidského vývoje v samotném těle.

To byl nejvyšší okamžik zasvěcení, kdy osvícený Hebrejec mohl zakusit, že v budoucnu povstane Kristus. Pavel jako židovský zasvěcenec to všechno věděl, ale před událostí v Damašku nemohl uvěřit, že ten, kdo zemřel na kříži, je tento Mesiáš.

Pavel o sobě říká, že byl dříve narozený, tedy zasvěcený z milosti. Zdůrazňuje, že nezískal zasvěcení postupným výcvikem, ale přesto je duchovnímu světu blíže než lidé, kteří sestoupili hlouběji do hmoty. Tak mohl zažít to, co bylo „korunou života“, posledním aktem starozákonní iniciace, zasvěcení — korunovací zjevením Krista. Ve světelné záři se mu zjevilo to, co starozákonní zasvěcenci vždy prožívali; to, co oni prožívali jako budoucí událost, on nyní viděl jako zjevení, které mu říkalo, že tato bytost je stejná jako ten, kdo žil a zemřel v těle Ježíše Nazaretského. Nyní věděl, že Mesiáš, Kristus, je již zde.

Příchod Krista, to byla největší událost starého zasvěcení. To, že zemřel, a přesto žije, je spojeno s pozemskou existencí a pokračuje ve vývoji lidstva, to vidíme ze všech Pavlových dopisů. Tuto událost vnímal jako něco, co se již stalo přítomností.

Podívejme se na všechna ostatní zasvěcení, která nebyla starohebrejská ani křesťanská. Tam to věděli: V dávných atlantských dobách se setkáváme s podobou člověka, která je ještě zcela jiná, která se od té dnešní

stále ještě značně liší. Éterické tělo je tvůrcem fyzického těla; v průběhu zasvěcení člověk vždy viděl to, co je základem fyzického těla, jako éterické tělo. V duchovním světě se člověk musel obejít bez obrazu fyzického lidského těla; viděl pouze éterické tělo člověka.

Ve starověkém židovském zasvěcení bylo však vždy považováno za vrchol, že se fyzický člověk dokáže produchovnit a přenést do duchovního světa. A Kristus byl chápán jako taková lidská bytost, jako první pravá lidská bytost, která se kdy objevila v duchovním světě ze světa fyzického. V hebrejském zasvěcení tak člověk viděl, jak v daleké budoucnosti prostřednictvím „Synu člověka“, Krista, bude fyzická podoba posvěcena a očištěna. Proto Pavel věděl, že to, co se mu před Damaškem zjevilo v lidské podobě, nemohl být nikdo jiný než Kristus.

Totéž nám popisuje i autor Apokalypsy, když mluví o „Synu člověka“. Sedm církví nazývá „sedmi hvězdami“ a „Syn člověka“ je oduševnělou, očištěnou formou ve fyzickém těle, nejen v éterickém těle, ale fyzický obraz člověka rozzářený a posvěcený. Předkládá nám tedy totéž, co Pavel spatřil před Damaškem, a rozzádí, co má tato Kristova událost znamenat pro celé lidstvo. Mluví k nám o sedmi církvích v sedmi listech nebo dopisech církvím jako o úkolech sedmi poatlantských kultur; a sedm kultur, které přicházejí po našem pátém hlavním věku a následují po nás, představuje v sedmi pečetích; sedm kultur sedmého velkého věku však představuje sedm polnic.

Ve fyzickém světě můžeme vidět to, co se odehrává v současné kultuře. Co se však odehraje v šestém velkém věku, lze předem vidět v obrazech astrálního světa. Sedmý velký hlavní věk lze naopak prožít v tónech harmonie sfér, v devachanském světě. Člověk to prožívá jako následek Kristova impulsu. Apokalypsa je tedy obrazem toho, co prožíval křesťanský zasvěcenec: popisem křesťanské iniciace, obrazem zkušeností člověka zasvěceného v křesťanském smyslu, který pochopil, co přišlo na svět skrze Krista.